

Да си въобразиш, че „законното“ зло е добро

Има буквално милиони примери, които биха могли да бъдат използвани, за да покажат как възприятията на обикновените хора са повлияни драстично от вярата в „авторитета“. Просто си представете как обикновеният човек вижда и преценява даден акт, когато е извършен от някой, който твърди, че е „авторитет“, и го съпоставете с това как той вижда и преценява точно същия акт, когато е извършен от някой друг. Ето няколко примера:

1) Сценарий А: Американски войник в чужда страна издирва бунтовници, като ходи от къща на къща, разбива вратите, носи автомат, насочва го към абсолютно непознати, издава им различни заповеди и ги разпитва. Сценарий Б: Обикновен гражданин, в собствената си страна, издирва хора, които не харесва, като ходи от къща на къща, разбива вратите, носи автомат, насочва го към абсолютно непознати, издава им различни заповеди и ги разпитва.

Първият е смятан от повечето хора за храбър и благороден войник, който „служи на страната си“, а вторият е смятан за ужасно опасен, може би душевно разстроен индивид, който трябва да бъде обезоръжен и усмирен на всяка цена.

2) Сценарий А: „Служител на закона“ е застанал на контролно-пропускателен пункт за проверка за алкохол или на граничен контролно-пропускателен пункт, спирайки всеки, за да го пита, дали е пил или дали е „легално“ в страната, или за да открие по някакъв друг начин знак или доказателство за „престъпно“ деяние. Сценарий Б: Човек без значка спира всяка кола, която се движи по неговата улица, като пита всеки шофьор, дали е американец и дали е пил, и като гледа в колата му за нещо, което да изглежда подозрително.

Полицаят, който се занимава с такъв натрапнически, неприятен тормоз, арест, разпит и обиск, от мнозина е смятан за храбър „служител на закона“, който върши работата си, а всеки друг, който се държи по същия начин, ще бъде сметнат за човек, страдащ от психически отклонения, и за опасен човек.

3) Сценарий А: Служител на „Службата за защита на детето“ получава досие и въз основа на анонимен донос се появява в нечий дом, за да зададе въпроси на собствениците му, като заявява, че целта му е да реши, дали те са годни за родители или държавата трябва да отнеме от тях насила децата им. Сценарий Б: Обикновен човек, въз основа на слух, който той чул от непознат, се появява в дома на други непознати, като им задава въпроси и ги заплашва, че ще отведе децата им, ако разпитваният не бъде удовлетворен от отговорите.

И отново, за служителя на „Властта“ се смята, че просто „върши работата си“, а за обикновения индивид, който прави същото нещо, се смята, че е опасен, може би душевно нестабилен човек. Не искам да кажа, че изобщо не може да има ситуация, при която някое дете да трябва да бъде отнето от родителите си с цел защита на това дете, но такива случаи трябва да бъдат разглеждани изключително сериозно от всеки индивид, който трябва да поеме лична отговорност за своите действия. От друга страна, бюрократ, който действа просто като зъбец от зъбното колело на машината на „Властта“, би направил такива неща с далеч по-малко колебание и по-малко оправдание, защото той ще си въобрази, че нещо, наречено „закон“, е единствено отговорно за всичко, което прави той.

4) Сценарий А: Пилот от Военновъздушните сили на САЩ, който е получил заповед, отлита до съответните координати и изсипва товара си над избраната цел.

Резултатът е, че няколко наемници на друг „авторитет“ биват убити, а заедно с тях известен брой цивилни, които са се оказали в района. Сценарий Б: Американски гражданин, действащ по собствена инициатива, натоварва самолет със саморъчно приготвени експлозиви, лети над някаква сграда в града, за която се знае, че е обитавана от зла улична банда, и изсипва амунициите. Резултатът е, че няколко члена на бандата биват убити, както и десетина невинни минувачи, които случайно минавали по улицата.

Обикновеният американец смята, че цивилните жертви от първия сценарий заслужават съчувствие, но ги пише към рисковете на войната. Военният пилот е смятан за герой за това, че е служил на страната си, за което получава медал. В последния сценарий обаче, обикновеният американец смята пилота за луд, терорист и убиец и настоява той да бъде изпратен в затвора до края на живота си. Това, дали даден акт е бил формално обявен от политиките за „легален“ и дали той се извършва по повелята на „авторитета“, оказва огромно въздействие за възприемането на акта като морален и законен. В съвсем реален смисъл на думата, онези, които изпълняват заповедите на „авторитета“, дори не са смятани за *хора* по това, че тяхното поведение и действия се преценяват по коренно различни критерии от онези за обикновените човешки същества. Като друг пример, много хора биха се разтревожили от съобщение за „въоръжен човек“ в техния квартал, освен ако не са чули, че човекът има също така и *значка*.

Хората преценяват поведението до голяма степен въз основа на това, дали такова поведение е разрешено или забранено от „авторитета“, а не въз основа на това, дали това поведение по същността си е законно. Когато, например, граждани са призовани в авторитарен съд, за да бъдат съдебни заседатели в „наказателно“ дело, за „съдията“ е

рутинна практика да казва на съдебните заседатели, че те *не* трябва да се занимават с това, дали обвиняемият е направил нещо *неправилно*; те трябва да решат само дали неговите действия са били или не са били в съответствие с онова, което „съдията“ обявява, че е „законът“. Важно е да се отбележи, че онези, които са с позиции във властта, години наред преднамерено и методично нарушават старата традиция, позната като „анулиране от съдебните заседатели“, при което съдебните заседатели биха могли по принцип да опровергават онова, което те смятат за лош „закон“, чрез отсъждане „невинен“, дори и да съзнават, че обвиняемият всъщност е нарушил „закона“. Всяко жури от съдебни заседатели все още има тази възможност, но авторитарните съдии правят всичко възможно, за да попречат на съдебните заседатели да разберат това.

Дори и да не са съдебни заседатели, повечето хора все още преценяват другите хора през авторитарно оцветени очила, преценявайки добротата на някой друг човек до голяма степен въз основа на това, дали той се подчинява на заповедите на политиците – т. е., дали той е „спазващ закона данъкоплатец“. Сравнете как обикновеният гражданин би преценил двата индивида, описани по-долу.

Индивид А няма шофьорска книжка, работи „на черно“, за да избегне плащането на „данъци“, изобщо не е регистриран в системата за военен отчет, притежава нерегистрирано, нелицензирано огнестрелно оръжие, от време на време пуши марихуана, понякога играе хазарт („нелегално“) и живее в колиба, която е негова собственост, обаче за която няма „разрешение за ползване“ и която има тераса в задната част, която той е построил без предварително да вземе разрешение за строеж.

Индивид Б има шофьорска книжка, плаща данъци върху това, което изкара с труд, води се на военен отчет,

притежава регистрирано огнестрелно оръжие, от време на време пие бира, понякога играе на държавна лотария и живее в проверена и одобрена от „Властта“ къща, с построена тераса в задната част, която е проверена и одобрена от „Властта“.

Двамата иначе имат подобен живот, и двамата са трудолюбиви и никой от тях не е ограбил или нападнал някой друг човек. Тяхното поведение, предпочитанията им и начинът им на живот са много подобни почти във всяко отношение, освен че има „закони“ срещу действията на Индивид А, но не срещу тези на Индивид Б. Само това, без друга съществена разлика в това, което те правят или как се отнасят към другите хора, би накарало много хора да гледат на Индивид А с известно презрение, а на Индивид Б – с уважение и одобрение. Всъщност, ако Индивид А бъде спрял, арестуван и дори физически нападнат (например, зашеметен, бит и окован) от „служителите на закона“, дори без изобщо да е заплашвал или причинил вреда, много от вярващите във „Властта“ биха изказали мнение, че „си го е заслужил“ това да бъде нападнат и затворен, защото не се е подчинявал на заповедите на политиците.

Тази склонност на зрителите да обвиняват *жертвите* на авторитарното насилие е невероятно силна. Някой, който приема суеверието, наречено „авторитет“ – идеята, че някои индивиди имат правото насилствено да властват над другите хора, и че тези други хора имат задължението да се подчиняват – ще приеме, че ако „авторитетът“ използва насилие срещу дадено лице, то това сигурно е оправдано и, следователно, жертвата на такова насилие сигурно е направила нещо нередно. Този модел се проявява при различни ситуации. Когато, например, войници на САЩ убият цивилни в някоя чужда страна, много американци отчаяно вярват, и, следователно, автоматично прие-

мат, без ни най-малкото доказателство, че мъртвите жертви сигурно са били „бунтовници“ или колаборационисти или най-малкото симпатизанти на „врага“. Още един пример: когато Клонка Давидова близо до Уейко, Тексас, става обект на военно нападение, последвано от продължително физическо и психическо мъчение, последвано от масово изстребление, мнозина американци прибързано приеха, че всеки, на когото „Властта“ бе сторила това, сигурно си го е заслужил. Американските тираны насърчиха това поведение чрез фабрикуване на различни слухове и обвинения, за да демонизират жертвите на това яростно, фашистко нападение срещу хора, неизвършващи насилие. Всъщност, този инцидент беше в резултат на пропагандата на Бюрото по алкохола, тютюна, оръжията и експлозивите, основаваща се на слухове, че някои хора в групата притежават „нелегални“ части от оръжие.

Много хора приемат, че ако някой е нападен, съдебно преследван или затворен от агентите на „авторитета“, то този човек сигурно е направил нещо „нередно“ и сигурно си е заслужил онова, което са му направили. Това схващане може да произтича от отказа на хората да си помислят, че е възможно „Властта“, на която те разчитат за защита, всъщност да е агресор, или може да произтича от нежеланието да си помислят, че е възможно всички, включително и самите те, да бъдат следващите безпомощни жертви на авторитарното насилие, дори и да не са сторили нищо нередно. Независимо от причината, крайният резултат е този, че когато злото се извършва в името на „закона“, много зрители моментално намразват *жертвите* и се радват на болката и страданието, причинени на тези жертви.